

Suuri valiokunta

Asia: Suuri valiokunta EU:n rahoituskehyskokonaisuus**Viite:** E 73/2025 vp

Sivistysala ry (Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua Euroopan Unionin rahoituskehyskokonaisuudesta E 73/2025 vp ja AgoraEU kirjelmästä U 61/2025 vp. Sivistan tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa. Lausumme mielellämme myös Horisontti Eurooppaa koskevasta kirjelmästä U 74/2025 sekä ERASMUS+-kirjelmästä U 62/2025 vp, koska Sivista edustaa koko koulutusketjua yksityisestä varhaiskasvatuksesta kaikkiin Suomen korkeakouluihin.

Rahoituskehyskokonaisuus E 73/2025

Sivista pitää perusteltuna komission esitystä Euroopan Unionin 2028–2034 rahoituskehukseksi, joka korostaa Euroopan kilpailukykyä ja turvallisuutta. Sivista pitää erinomaisena tavoitetta aiempaa yksinkertaisemmasta ja joustavammasta rahoituskehyksestä, joka kykenee vastaamaan odottamattomiin kriiseihin ja kytkeytyy vahvasti oikeusvaltioperiaatteeseen.

Esityksen kokonaismäärä nousee aiemmasta 1,27 biljoonasta 1,76 biljoonaan euroon. Jos mukaan lasketaan kuitenkin kaikki sitoumukset, esityksen taso on 1,9 biljoonaa euroa, jolloin kehys on 572 miljardia euroa nykyistä rahoituskehystä suurempi. Merkittävät lisäykset kohdistuvat ennen kaikkea puolustukseen ja turvallisuuteen mutta myös kilpailukyvyn nostamiseen, mitkä ovat perusteltuja painopisteiden siirtoja nykyinen geopoliittinen tilanne huomioiden. Maatalouden ja koheesion yhteenlaskettuun rahoitukseen esitetään vastaavasti 10–15 % vähennystä.

Koska tavoitteena on kehyksen yksinkertaistaminen, **Sivista pitää loogisena esitystä laajemmasta Kilpailukykyrahastosta**, joka kokoaa alleen mm. Horisontti Euroopan, InvestEU:n, Digitaalinen Eurooppa -ohjelman ja useita muita ohjelmia. Sivista pitää Euroopan kilpailukyvyn kasvattamista elintärkeänä. Suomen kannan mukaisesti on kuitenkin toivottavaa, että rahoituskehys ei kohtuuttomasti lisää jäsenvaltioiden maksutaakkaa, mutta silti turvaisi kilpailukyvyn ja yhteiskunnallisen resilienssin panostamalla nykyistä enemmän Horisontti Eurooppaan, mutta myös AgoraEU-ohjelmaan. Sivista pitää Suomelle tärkeänä myös Erasmus+-ohjelmaa ja eurooppalaisen koulutusalueen edelleen kehittämistä.

Kilpailukykyrahastolle ja Horisontti Eurooppa -ohjelmalle (Pilari II) on kaavailtu yhteisiä kilpailukykytavoitteita. Kilpailukykyrahasto ja Horisontti Eurooppa -ohjelma muodostavat toisiaan tukevan jatkumon, jossa tutkimustulokset siirtyvät kohti markkinoita ja yhteiskunnallista soveltamista. Tämä yhteys on toistaiseksi jäänyt jossain määrin epäselväksi. **Sivista pitää tärkeänä, että Horisontti Euroopan ja Kilpailukykyrahaston välille ei muodostu katkosta korkeakoulu-yritys-yhteistyössä. Horisontti Eurooppa -ohjelman rajapintaa Kilpailukykyrahastoon ja yliopistojen/korkeakoulujen roolia tulee kirkastaa.** On lisäksi tärkeää, että Kilpailukykyrahasto tarjoaa todellisia mahdollisuuksia myös pk-yrityksille ja alueellisille innovaatioekosysteemeille.

Sivistan mielestä kehyksessä on ymmärrettävästi huomioitu Euroopan yhteisen puolustuksen kehittäminen ottaen huomioon Euroopan muuttunut geopoliittinen tilanne. Sivistä myötäilee Suomen kantaa, että Suomen erityisasema pitkin itärajoineen on otettava kehyksessä huomioon.

AgoraEU U 61/2025

Sivista pitää erinomaisena komission ehdottamaa uutta **AgoraEU**-ohjelmaa, joka koostuisi Luova Eurooppa- ja Media+-ohjelmista sekä CERV-ohjelmasta (*Citizens, Equality, Rights and Values*). Ohjelmassa kytketään kulttuuri- ja luovat alat sekä media tiiviimmin monimuotoisuuden, resilienssin ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen. Ohjelma korvaisi aiemman Luova Eurooppa -ohjelman ja rahoitus nousisi merkittävästi 4,5 miljardista 7,6 miljardiin euroon. Sivista pitää AgoraEU:n rahoituksen nostamista perusteltuna nykyisessä Euroopan poliittisessa ja geopoliittisessa toimintaympäristössä, jossa tarvitaan entistä enemmän medialukutaitoa, kansalaisten resilienssiä ja eurooppalaista yhteenkuuluvuutta.

AgoraEU luo uusia mahdollisuuksia nostaa Euroopan kilpailukykyä eurooppalaisen taide-, kulttuuri- ja luovien alojen sisällöntuotannon kautta. **Sivista katsoo, että Suomella on merkittävät mahdollisuudet kasvattaa saantiaan AgoraEU-ohjelmasta hyödyntämällä erityistä vahvuuttamme, joka on erittäin korkealaatuinen taide- ja kulttuurialan koulutus.** Suomessa on merkittäviä pelialan yrityksiä sekä lukuisia vahvoja taide-, kulttuuri- ja luovien toimijoita, joiden potentiaalia tulisi hyödyntää kasvun ja Suomen maakuvan edistämisessä. Suomi on vuodesta 2023 alkaen leikannut merkittävästi rahoitusta taide- ja kulttuurialalta, mikä on osunut erityisesti koulutettuun nuoreen polveen. Tämä korostaa eurooppalaisen rahoituksen potentiaalia kulttuuri- ja luoville aloille. Sivista korostaa, että kilpailukykyä tukevissa muissa rahoitusvälineissä tulee myös tunnistaa kulttuuri- ja luovien alojen sekä luovan osaamisen merkitys innovaatioissa, käyttäjälähtöisessä kehittämisessä ja yhteiskunnallista uudistumisessa.

Suomi on vastikään nostanut kulttuuri- ja luovat alat vahvemmin politiikkatavoitteisiinsa (mm. Kulttuuripoliittinen selonteko, Luovan talouden kasvustrategia, Business Finlandin strategiset painoalueet, Tutkimus- ja innovaationeuvoston strategiset linjaukset.) AgoraEU tuo Suomelle uusia mahdollisuuksia kasvattaa saantoaan, tehostaa kansallisten tavoitteiden toimeenpanoa ja nostaa kulttuuri- ja luovat alat kasvuun sekä lisätä suomalaisen kulttuurin näkyvyyttä ja vetovoimaa. **Sivista pitää tärkeänä, että esitetty rahoitustaso säilyy rahoituskehyksessä.**

Horisontti Eurooppa U 74/2025

Komissio esittää Horisontti Eurooppa -ohjelman rahoituksen lähes kaksinkertaistamista 90 miljardista 155 miljardiin euroon. **Sivista pitää T&K-rahoituksen lisäystä elintärkeänä, jotta Euroopan ja Suomen kilpailukyky vahvistuu.** Horisontti Euroopan pilarit säilyisivät nykyisen kaltaisina, mutta ohjelma kytkeytyisi myös Kilpailukykyrahastoon ja mahdollistaisi kaksikäyttöhankkeet. Ohjelmarahoitusta myönnettäisiin pääosin laadun perusteella mutta ohjelmaan sisältyisi myös nk. Widening-rahoitusta noin 3 prosenttia, jotta eurooppalainen tutkimusalue voisi kehittyä tasapainoisesti. Sivista yhtyy Suomen kantaan, jonka mukaan **on ensisijaisen tärkeää turvata EU:n tutkimus- ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana.**

Suomi on jo vuoden 2025 alkuun mennessä kotiuttanut merkittävästi (1,2 miljardia) Horisontti Eurooppa -rahoitusta, josta valtaosan keräävät yliopistot ja tutkimuslaitokset, yhteensä noin 70 prosenttia. Suomen saanto-osuus on keskitasoa parempi ja suomalaisten onnistumisprosentti on korkea. Suomella on monia T&K-vahvuuksia mm. tekoälyn, kvantti- ja avaruustutkimuksen alueilla. Tutkimus- ja innovaationeuvosto (TIN) on vastikään luonut Suomelle TKI:n strategiset painopistealueet. Sivista tuo esille, että on kuitenkin tärkeää vahvistaa monialaisuutta ja SSH-alojen (Social Sciences and Humanities) integraatiota kaikissa Horisontti Eurooppa -ohjelman pilareissa.

Suomi tekee T&K-rahoitukseen satojen miljoonien eurojen lisäpanostuksia lähivuosina. Suomella on merkittävät mahdollisuudet juuri nyt vahvistaa TKI-toimintaansa ja lisätä Horisontti Eurooppa -saantoaan. **Sivista pitää erittäin tärkeänä, että esitetty rahoitustaso säilyy kehyksessä.**

Erasmus+ U 62/2025 vp

Erasmus+ -ohjelma on yksi merkittävimpiä välineitä eurooppalaisen koulutusalueen (EEA) mutta myös yhteisen Euroopan rakentamisessa. Se on myös keskeinen osa EU:n osaamisunionia (Union of Skills), jolla nostetaan kattavasti Euroopan osaamistasoa ja työelämärelevanssia. Komission esityksessä ohjelman tavoitteena pysyy edelleen eurooppalaisen yhteistyön edistäminen kaikilla koulutusasteilla, nuorisoalalla sekä urheilun ja liikunnan sektoreilla. Uutta olisi se, että Euroopan solidaarisuusjoukot yhdistettäisiin ohjelmaan kattaen myös vapaaehtoistoiminnan, nuorten solidaarisuustoiminnan ja humanitaarisen avun joukot. Sivista pitää tätä sinänsä perusteltuna. Erasmus+ -ohjelma on erittäin tärkeässä roolissa koko suomalaisen sivistysalan kannalta. Sitä hyödyntää koko koulutussektorimme varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja aikuiskoulutukseen asti. Näin on oltava jatkossakin.

Erasmus+ -ohjelman rahoitus on nousemassa 28,2 miljardista eurosta 36,2 miljardiin euroon. Budjettilisäyksestä huolimatta ohjelman osuus koko rahoituskehyksestä on laskevalla suunnalla. Nykykehyksessä osuus on 2,55 % ja rahoituskehys ehdotuksessa 2028–2034 osuus on enää 2,17 %. **Sivista pitää tätä huolestuttavana, koska Euroopan kilpailukyky ja kriisinkestävyys nousee osaamisesta ja koska ohjelmalla aiotaan toteuttaa aiempaa laajemmin unionin politiikkatavoitteita. Sivistan mielestä ohjelman rahoitustasoa tulee pikemminkin nostaa 60 miljardiin euroon, jotta sen tavoitteet voidaan saavuttaa vaikuttavasti ja kattavasti.**

Valtiovalta on asettanut korkeakouluille vaativia kansainvälistymisen tavoitteita, joita rahoitetaan Erasmus+ -ohjelman avulla. Ohjelma on ratkaisevassa roolissa korkeakoulujen kansainvälisten yhteistutkinto-ohjelmien ja korkeakouluallianssien rahoittajana. Kaikki Suomen yliopistot ja yli puolet ammattikorkeakouluista ovat mukana allianssiverkostoissa. Eurooppalaiset korkeakoulut tulevine eurooppalaisine tutkintomerkkeineen (ns. European Degree / Label) nostavat eurooppalaisen koulutus- ja tutkimusalueen houkuttelevuutta ja kilpailukykyä. Sivistan mielestä ohjelman rahoituksen tulee turvata korkeakouluallianssien toiminta pitkäjänteisesti. Ohjelman synergioita erityisesti Horisontti Euroopan, Eurooppalaisen kilpailukykyrahaston sekä kansallisten ja alueellisten suunnitelmien kanssa on vahvistettava, jotta vaikuttavuus ja johdonmukaisuus paranevat. Ohjelman tulee vahvistaa aidosti myös globaalia yhteistyötä.

Sivista painottaa, että Erasmus+ -ohjelmassa tulee varmistaa, että alueellisilla, pienillä ja erikoistuneilla korkeakouluilla on tosiasialliset mahdollisuudet osallistua ohjelmaan. Sivista tuo myös esille, että Erasmus+ -ohjelma on erityisen tärkeä suomalaisille korkeakouluille, koska allianssiyhteistyöhön ei ole juurikaan saatavilla kotimaista rahoitusta.

Myös ammatilliset oppilaitokset hyödyntävät merkittävästi Erasmus+ -ohjelmaa. Ammatillisen koulutuksen huippuyksiköt, eurooppalaiset opettaja-akatemit ja oppilaitosten välinen yhteistyö edistävät yhtä lailla Euroopan kilpailukykyä.

Sivista yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, että Erasmus+ -ohjelmassa tulisi olla jatkossakin yhtenä painopisteenä ympäristö- ja ilmastonmuutoksen torjunta ja että ohjelman toimeenpanolle, ennakoitavuudelle ja suunnittelulle voisi olla eduksi tarkempi budjettiallokaatio.

Helsingissä 24.2.2026

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Paula Tuovinen, asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
paula.tuovinen@sivista.fi, puh. +358503034873

Sivistysala ry tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Edustamme yli 450 sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 71 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.